

Araştırma Makalesi

MEDENÎ USUL VE İCRA İFLÂS HUKUKU ALANINDA COVID-19 SEBEBİYLE ALINAN TEDBİRLER

Ali Cem BUDAK*
ORCID: 0000-0002-3756-4964

Aslımur AK**
ORCID: 0000-0003-0603-911X

ÖZ

Covid-19 olarak adlandırılan salgın hastalığın ülkemizde yayılması ve vaka sayılarının hızla artması üzerine hak kayıplarının önlenmesi için birtakım tedbirler alınmış ve sırayla İİK m.330 hükmünün ilk kez uygulanmasına imkân veren 2279 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ve 7226 sayılı Kanun yürürlüğe girmiştir. Kanunda hakların kullanılmasına ilişkin süreler ve takip hukukuna ilişkin süreler durdurulmuştur. Bu çalışmamızda 2279 sayılı Karar, 7226 sayılı Kanun ve kanuna bağlı çıkarılan diğer yasal düzenlemeler medeni usul ve icra iflâs hukuku bağlamında incelenmiştir. Alınan tedbirlerle ilgili hükümler yorumlanırken kanunun salgının önlenmesi için sosyal hareketliliğin azaltılması ve salgın sebebiyle hak kayıplarının önlenmesi amacıyla ihdas edildiği göz önüne alınmıştır.

Anahtar kelimeler: *Covid-19, zamanaşımı, dava ve takiplerin durdurulması*

Research Article

PRECAUTIONARY MEASURES DUE TO COVID-19 IN THE FIELD OF CIVIL PROCEDURE AND INSOLVENCY LAW

ABSTRACT

Turkish government and parliament took some [precautionary](#) measures in order to prevent the loss of rights due to the spread of the epidemic Covid-19. The precautionary measures are to be found in Presidential Decree no.2279 the law no.7226. With a few exceptions, all summary debt collection and enforcement procedures have been suspended and all statutory limitation periods have been ceased. When implementing these precautionary measures one must consider the ratio legis which aims the reduction of social mobility to prevent epidemic and prevent the loss of rights due to the epidemic.

Keywords: *Covid-19, limitation periods, suspension of court proceedings, suspension of enforcement proceedings*

* Prof. Dr., İstanbul Ticaret Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Öğretim Üyesi, acbudak@ticaret.edu.tr; Received/Geliş Tarihi: 15.6.2020, Accepted/Kabul Tarihi: 23.6.2020.

** İstanbul Ticaret Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Araştırma Görevlisi, aak@ticaret.edu.tr

1. Giriş

İlk defa geçtiğimiz yılın Aralık ayında görülen ve Covid-19 olarak adlandırılan salgın hastalık Türkiye de dahil olmak üzere bütün Dünyaya yayılarak sosyo-ekonomik açıdan ciddi etkiler doğurdu. Ülkemiz açısından, adliyelerdeki faaliyetin devam etmesi durumunda yargı mensuplarının ve hukukî himaye talep eden vatandaşların risk altında olması birtakım düzenlemeler yapılmasını zarurî kıldı. Pandemi olarak ilan edilen mevcut durumda duruşmaların yapılması, icra dairelerine gidilmesi, arabuluculuk görüşmelerinin yapılması, vb. pek çok faaliyet sosyal mesafenin korunmasını güçleştiren faaliyetlerdir. Öte yandan bu faaliyetlerin durdurulması, hak kayıplarına engel olunması bakımından gerek maddi hukuka gerekse dava ve icra takiplerine ilişkin sürelerde de geçici maddelerle düzenlemeler yapılmasını gerekli hale getirdi. Söz konusu düzenlemeler 2279 sayılı İcra ve İflâs Takiplerinin Durdurulması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararı¹ ve 7226 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun² yer almaktadır.

2. Salgın Hastalık Sebebiyle Dava ve Takipler Bakımından Alınan Tedbirlerin Zaman İtibariyle Uygulanması

Salgının sonuçlarının süratle ciddileşmesi üzerine doğan acil önlem ihtiyacı karşısında ilk olarak 22 Mart 2020 günü yayımlanıp aynı gün yürürlüğe giren 2279 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı vazedilmiştir³. Karar İİK m. 330 hükmüne dayanılarak çıkartılmıştır. İİK'nun 330. maddesi “salgın hastalık, umumi bir musibet veya harp halinde Cumhurbaşkanlığı kararıyla memleketin bir kısmında veya bazı iktisadi zümreler lehine muayyen bir müddet için icra takipleri durdurulabilir” hükmünü içermektedir.

Belirtelim ki İsviçre İcra ve İflas Kanunundan iktibas edilen bu hüküm mehzar kanunda “Tatil ve Talikler” (Türk İİK m. 51-m. 56; İsviçre İİK m. 56-m. 63) başlığı altında 62 madde numarasıyla yer almakta olup esas itibariyle İİK 330. maddenin hükmü ile aynı içeriktedir⁴.

2279 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı esasa ilişkin bir madde ve kararın yayımı tarihinde yürürlüğe gireceğini ve kararın hükümlerini Adalet Bakanının

¹ RG. 22.03.2020/31076.

² RG. 26.03.2020/31080.

³ Cumhurbaşkanlığı kararları kanun ya da Cumhurbaşkanlığı kararnamelerine dayanılarak ve bunlar kapsamında yürürlüğe konulabilecek düzenleme türleridir. Cumhurbaşkanlığı kararı birel işlem tesis edilebileceği gibi düzenleyici idari işlem de tesis edebilir. İİK'nun 330. maddesine dayanılarak yürürlüğe konan 2279 sayılı Karar bu anlamda talik özelliği gösteren düzenleyici idari işlemdir. Şeref İba/Yasin Söyler: “Yeni Hükümet Sisteminde Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi İle Cumhurbaşkanlığı Kararının Nitelik Farkı ve Hukukî Sonuçları” (Anayasa Yargısı. 2019, Cilt: 36, Sayı: 1, 195–223), s.208, 221.

⁴ İsviçre’de söz konusu karar federal hükümet veya federal hükümetin onayıyla kanton hükümetlerin tarafından alınabilmektedir.

yürüteceğini öngören 2. ve 3. maddelerden ibarettir. Söz konusu 1. madde aşağıdaki gibidir.

“COVID-19 salgın hastalığının ülkemizde yayılmasını önlemek amacıyla alınan tedbirler kapsamında; bu Kararın yürürlüğe girdiği tarihten 30/4/2020 tarihine kadar, nafaka alacaklarına ilişkin icra takipleri hariç olmak üzere, yurt genelinde yürütülmekte olan tüm icra ve iflas takiplerinin durdurulmasına ve bu çerçevede taraf ve takip işlemlerinin yapılmamasına, yeni icra ve iflas takip taleplerinin alınmamasına ve ihtiyatî haciz kararlarının icra ve infaz edilmemesine karar verilmiştir.”

Kararın bu içeriğiyle anılan 330. maddenin lafzına uygun olmadığı ileri sürülebilir. Çünkü kararda sadece “memleketin bir kısmında” veya “bazı iktisadi zümreler lehine” değil ülkenin tamamında ve bütün iktisadi zümreleri etkileyecek genişlikte bir hüküm sevk edilmiştir. Ancak kanımızca Kanunun amacı dikkate alındığında ülkenin tamamına yakını dâhil olmak üzere bir kısmında icra takiplerinin durdurulmasına karar verebilen Cumhurbaşkanının bu yetkiyi ülkenin tamamı için de kullanabileceğine şüphe etmemek gerekir⁵.

Her hâlükarda Kararın yayımlanarak yürürlüğe girmesinden kısa bir zaman sonra aynı konuyu daha kapsamlı olarak düzenleyen 7226 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun kabul edilmiştir. Bu Kanunun icra takiplerinin durması hakkındaki hükmünün yürürlüğe giriş tarihi (geçmişe etkili olmak üzere) 22 Mart 2020 olarak belirlenmiştir (geçici m. 1/1/a, m. 52/1/f).

Yukarıdaki açıklamalara göre 2279 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı yürürlüğe girdiği 22 Mart 2020 tarihi ile 7226 s. Kanunun yayımlandığı 26 Mart 2020 tarihleri arasında yürürlükte kalmıştır. 7226 sayılı Kanunun geçici 1.maddesinin birinci fıkrası bu kanun hükümlerinin 30 Nisan 2020 (bu tarih dâhil) tarihine kadar uygulanacağını düzenlemiştir. Bu sürenin uzatılmasında Cumhurbaşkanının yetkili olduğu öngörülmüştür. 2480 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile geçici madde 1/1’de düzenlenen durma süresi 1 Mayıs 2020 (bu tarih dâhil) tarihinden 15 Haziran 2020 (bu tarih dâhil) tarihine kadar uzatılmıştır⁶. Kararın konuyla ilgili 1.maddesi şöyledir:

“Covid 19 salgın hastalığının ülkemizde yayılmasını ve yargı alanında doğabilecek hak kayıplarını önlemek amacıyla; 7226 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun geçici 1 inci maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen durma süresi, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununda öngörülen zorunlu idari başvuru yoluna ilişkin süreler hariç, 1/5/2020 (bu tarih dâhil) tarihinden 15/6/2020 (bu tarih dâhil) tarihine kadar (salgın hastalığın yayılma tehlikesinin daha önce ortadan kalkması halinde yeniden değerlendirilmek üzere) uzatılmıştır.”

⁵ İsviçre hukukunda da Kanun amacını dikkate alan fakat daraltıcı bir yorumla takiplerin durdurulmasını sadece “memleketin belirli bir kısmında” veya “halkın belirli bir kısmı” için öngörmüş olmasına rağmen Kanunun verdiği yetkinin hem memleketin belirli bir kısmında hem de bu belirli kısım içindeki halkın bir bölümü için kullanılabilmesi ifade edilmiştir. SK SchKG-Penon/Wohlgemuth, art. 63, N. 6.

⁶ RG. 30.04.2020/31114.

3. Salgın Hastalık Sebebiyle Dava ve Takipler Bakımından Alınan Tedbirlerin Amacı

Salgın hastalık sebebiyle önlem alınmak üzere yürürlüğe giren 2279 sayılı Kararın amacı, 1. maddesinde “Covid-19 salgın hastalığının ülkemizde yayılmasını önlemek” olarak belirlenmişken 7226 sayılı Kanunun geçici madde 1 hükmünde “Covid-19 salgın hastalığının etkilerinin ülkemizde görülmüş olması sebebiyle yargı alanındaki hak kayıplarının önlenmesi” olarak ifade edilmiştir. Esasen yapılan düzenlemelerin amacını açıklamak bakımından bu iki ifade şeklinin birbirini tamamladığı söylenebilir. Davalara ve icra takiplerine ilişkin tedbirler salgın hastalığın yayılmasını önlemeyi amaçlarken bu tedbirlerin hak kaybına yol açmamasını gözetecek hükümler de konulmuştur.

7226 sayılı Kanun hükümleri ele alınırken bu hükümlerin yaşanan salgın hastalık sebebiyle ihdas edildiği ve bu salgının etkilerinin en aza indirmeye çalışıldığı göz ardı edilmemelidir. Kanunun yorumu konusunda ortaya çıkan sorular cevaplanırken salgının yayılmasını önlemek için hareketliliğin olabildiğinde durdurulmasının amaçlandığı, öte yandan yargı alanındaki hak kayıplarının önüne geçilmesinin gözetildiği unutulmamalıdır.

4. 7226 sayılı Kanuna göre Salgın Hastalık Sebebiyle Dava ve Takipler Bakımından Alınan Tedbirler

7226 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Covid-19 salgın hastalığı sebebiyle alınacak tedbirlere ilişkin kanun değişiklikleri ve ek maddeler (mesela İl İdaresi Kanunu ve Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanuna eklenen maddeler) içerdiği gibi salgın hastalıklarla ilgili olmayan kanunlarda (mesela Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanunda) da değişiklikler ve ilaveler öngörmektedir. Kanunda, değişikliğe tabi tutulan veya yeni madde eklenen kanunlar numaralarına göre sıraya dizilirken takdim ve tehirlere meydana gelmiş; bazı kanunlardaki değişiklikler ise birkaç maddeyle ilgili değişikliğin ardından araya başka kanunlara ait değişiklikler girdikten sonra devam ettirilmiştir (mesela bkz. m. 29-30 ve m. 44-47). Bu durum Meclisin ciddi bir zaman baskısı altında çalışmış olduğunu göstermektedir.

7226 sayılı Kanunda salgın hastalık sebebiyle dava ve takipler bakımından alınan tedbirler geçici 1. maddede yer almaktadır. Geçici madde 1 hükmünün (1/a) bendi yargılamaya ilişkin düzenlemeler getirirken (1/b) bendi takip hukukuna ilişkin tedbirleri düzenlemiştir; (2) numaralı fıkra birinci fıkranın istisnalarını, (3) numaralı fıkra icra hukukuna ilişkin bazı özel durumları (4) numaralı fıkra ise diğer hükümlerin uygulanması hakkındaki usul ve esasların hangi makamlar tarafından düzenleneceğini hükme bağlamaktadır. Geçici 1. madde aşağıdaki gibidir:

“(1) Covid-19 salgın hastalığının ülkemizde görülmüş olması sebebiyle yargı alanındaki hak kayıplarının önlenmesi amacıyla;

a) Dava açma, icra takibi başlatma, başvuru, şikâyet, itiraz, ihtar, bildirim, ibraz ve zamanaşımı süreleri, hak düşürücü süreler ve zorunlu idari başvuru süreleri de dâhil olmak üzere bir hakkın doğumu, kullanımı veya sona ermesine ilişkin tüm süreler; 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile usul hükmü içeren diğer kanunlarda taraflar bakımından belirlenen süreler ve bu kapsamda hâkim tarafından tayin edilen süreler ile arabuluculuk ve uzlaştırma kurumlarındaki süreler 13/3/2020 (bu tarih dâhil) tarihinden,

b) 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile takip hukukuna ilişkin diğer kanunlarda belirlenen süreler ve bu kapsamda hâkim veya icra ve iflas daireleri tarafından tayin edilen süreler; nafaka alacaklarına ilişkin icra takipleri hariç olmak üzere tüm icra ve iflas takipleri, taraf ve takip işlemleri, yeni icra ve iflas takip taleplerinin alınması, ihtiyatî haciz kararlarının icra ve infazına ilişkin işlemler 22/3/2020 (bu tarih dâhil) tarihinden,

itibaren 30/4/2020 (bu tarih dâhil) tarihine kadar durur. Bu süreler, durma süresinin sona erdiği günü takip eden günden itibaren işlemeye başlar. Durma süresinin başladığı tarih itibarıyla, bitimine on beş gün ve daha az kalmış olan süreler, durma süresinin sona erdiği günü takip eden günden başlamak üzere on beş gün uzamış sayılır. Salgının devam etmesi halinde Cumhurbaşkanı durma süresini altı ayı geçmemek üzere bir kez uzatabilir ve bu döneme ilişkin kapsamı daraltabilir. Bu kararlar Resmî Gazete’de yayımlanır.

(2) Aşağıdaki süreler bu maddenin kapsamı dışındadır:

a) Suç ve ceza, kabahat ve idari yaptırım ile disiplin hapsi ve tazyik hapsi için kanunlarda düzenlenen zamanaşımı süreleri.

b) 5271 sayılı Kanunda düzenlenen koruma tedbirlerine ilişkin süreler.

c) 6100 sayılı Kanunda düzenlenen ihtiyatî tedbiri tamamlayan işlemlere ilişkin süreler.

(3) 2004 sayılı Kanun ile takip hukukuna ilişkin diğer kanunlar kapsamında;

a) İcra ve iflas daireleri tarafından mal veya haklara ilişkin olarak ilan edilmiş olan satış gününün durma süresi içinde kalması halinde, bu mal veya haklar için durma süresinden sonra yeni bir talep aranmaksızın icra ve iflas dairelerince satış günü verilir. Bu durumda satış ilanı sadece elektronik ortamda yapılır ve ilan için ücret alınmaz,

b) Durma süresi içinde rıza yapılan ödemeler kabul edilir ve taraflardan biri, diğer tarafın lehine olan işlemlerin yapılmasını talep edebilir,

c) Konkordato mühletinin alacaklı ve borçlu bakımından sonuçları, durma süresince devam eder,

ç) İcra ve iflas hizmetlerinin aksamaması için gerekli olan diğer tedbirler alınır.

(4) Durma süresince duruşmaların ve müzakerelerin ertelenmesi de dâhil olmak üzere alınması gereken diğer tüm tedbirler ile buna ilişkin usul ve esasları;

a) Yargıtay ve Danıştay bakımından ilgili Başkanlar Kurulu,

b) İlk derece adli ve idari yargı mercileri ile bölge adliye ve bölge idare mahkemeleri bakımından Hâkimler ve Savcılar Kurulu,

c) Adalet hizmetleri bakımından Adalet Bakanlığı,

belirler.”

Geçici 1. maddede yer alan düzenlemeler aşağıda birkaç başlık altında incelenecektir.

4.1. Hakların kullanılmasına ait sürelerin durması

7226 sayılı Kanunun sürelerin durması hakkındaki geçici 1.maddesinin birinci fıkra a bendi hak kayıplarının önlenmesi amacıyla,

- Dava açma
- İcra takibi başlatma
- Başvuru (mesela 6216 sayılı Kanun m. 47/5 bireysel başvuru süresi⁷)
- Şikâyet (mesela İİK m.16)
- İtiraz (mesela İİK m.62/1, HMK m.281/1, TTK m. 34, TKHK m. 70/3)
- İhtar
- Bildirim
- İbraz
- Zamanaşımı süreleri⁸ (mesela HMK m.399, TTK m. 101)
- Hak düşürücü süreler (mesela TMK m.289, İİK m.284) ve

- Zorunlu idari başvuru süreleri (mesela İYUK m.11) de dâhil olmak üzere bir hakkın doğumu, kullanımı veya sona ermesine ilişkin tüm sürelerin ve 6100 sayılı

⁷ Anayasa Mahkemesi tereddütleri gidermek için yaptığı açıklamada 7226 sayılı Kanun geçici madde 1/1 kapsamında bireysel başvuruya ilişkin sürelerin 13 Mart 2020 tarihinden 30 Nisan 2020 tarihine kadar durduğunu, belirtilen sürenin 2480 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı doğrultusunda 15 Haziran 2020 tarihine uzatıldığını belirtmiştir. (<https://www.anayasa.gov.tr/tr/duyurular/bireysel-basvuruya-iliskin-surelerin-durdurulmasi/> E.T. 2.5.2020)

⁸ 7226 sayılı Kanun ile alınan tedbirlerin salgın sebebiyle hak kayıplarının önlenmesi amacını taşıdığı göz önüne alındığında duran zamanaşımı süresinin iktisabî zamanaşımı süresi değil iskâtî zamanaşımı süresi olduğu kabul edilmelidir.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile usul hükmü içeren diğer kanunlarda taraflar bakımından belirlenen süreler ve bu kapsamda hâkim tarafından tayin edilen süreler ile arabuluculuk (mesela İŞK m.20, TTK m.5/A) ve uzlaştırma kurumlarındaki sürelerin 13 Mart 2020 tarihinden 30 Nisan 2020 tarihine kadar durduğunu belirtmektedir. Ancak bu süre 15 Haziran 2020 tarihine kadar uzatılmıştır.

Bu kanun hükmünde esasen (daha sonra, 2. fıkrada belirtilecek istisnalar dışında) maddi hukuka ve usul hukukuna ait “bir hakkın doğumu, kullanımı veya sona ermesine ilişkin tüm sürelerin” durdurulmasını öngörmektedir. Bu genel ifade şekli dikkate alınınca madde metninde kullanılan ve hangi bağlamda kullanıldıklarına göre çeşitli anlamlara gelebilecek olan “başvuru, şikâyet, itiraz, ihtar, bildirim, ibraz (süreleri) ” ifadesi bu muhtemel anlamların hepsini (icra dairesinin işlemine karşı şikâyet, Cumhuriyet savcısına yapılan şikâyet ..., yazılı delillerin ibrazı, kambiyo senedinin ödeme için ibrazı ... vs.) içerecek şekilde fakat her bir kanun hükmünün amacı da dikkate alınarak yorumlanmalıdır. Bu yorum yapılırken bir yandan 7226 sayılı Kanun’un “salgının yayılmasını önlemek için hareketliliğin olabildiğince durdurulması” ve “ yargı alanındaki hak kayıplarının önüne geçilmesi” şeklindeki amacı diğer yandan da ilgili süreyi öngören kanun hükmünün amacı dikkate alınmalı; her iki kanun hükmünün koruduğu menfaatler gözetilerek sonuca varılmalıdır.; şöyle ki:

Geçici 1. maddede yargı alanındaki hak kayıplarının önlenmesini amaçladığına göre, **usul hukukuna ilişkin süreler bakımından**, gerek mahkemelerde gerekse icra dairelerindeki hak arama yollarını kullanılmasıyla ilgili olarak konulmuş sürelerin duracağından tereddüt etmemek gerekir.

Maddî hukuka ilişkin süreler bakımından ise temel kural sürelerin durması olmakla birlikte istisnaen, bu sonuç ilgili süreyi öngören kanun hükmünün mahiyetiyle ya da hukuk güvenliği, hukuki barış veya zayıf durumdaki kişilerin korunması gibi amaçlarla bağdaşmayan sonuçlara yol açabilecek ise sürenin durmadığı sonucuna varılmalıdır. Buna göre söz gelimi haksız fiilde tazminat davası açmak için öngörülen iki yıllık zamanaşımı süresi (TBK m.72/1) ve ön alım hakkına dayanan tescile zorlama davası için üç aylık sürenin (TBK m.242) anılan geçici 1.maddenin kapsamına gireceğinden şüphe edilmemelidir. Ancak mesela kanunlarda “derhal”, “hemen” yapılması halinde sonuç doğuracağı öngörülmüş ya da benzeri ifadelerle yapılması caiz kılınmış veya emredilmiş olan işlem ve fiillerin 7226 sayılı Kanununun geçici 1. maddesi uyarınca öngörülen sürenin sona ermesinde sonra gerçekleştirilmesi kabul edilemez sonuçlara yol açabilir. Bu sebeple hâzırlar arasında kabul için süre belirtilmeksizin yapılmış önerinin hemen kabul edilmezse sonuç doğurmayacağına hatta hâzır olmayanlar arasında yapılan önerinin vaktinde ve usulüne uygun şekilde gönderilecek cevap için gerekli sürenin sonuna kadar geçerli olacağı yani daha sonra yapılan kabul beyanlarının sonuç doğurmayacağı hakkındaki kuralların (TBK m. 4-5); “mirasbırakanın ölümünden sonra ele geçen vasiyetnamesinin, geçerli olup olmadığına bakılmaksızın hemen sulh hâkimine teslim edilmesi zorunluluğuna” (TMK m. 595/1) veya “zilyetliğin gaspında, davalının dava

konusu şeyi davacıdan geri almasını gerektirecek üstün bir hakka sahip olduğunu derhâl ispat ederse onu geri vermektan kaçınabileceği”ne ilişkin hükümlerin 7226 sayılı Kanun’un geçici 1. maddesindeki durmadan etkilenmeyeceği açıktır. Kiralayanın hapis hakkının korunmasında alıkoyma kararının konusu olan eşyanın gizlice veya zorla götürülmesi halinde kolluk gücünün yardımıyla geri getirilmesinin on gün içinde talep edilebileceği hakkındaki TBK m. 338 hükmü için de durum aynıdır.

Benzer şekilde mesela “ahlak ve iyiniyet kurallarına uymayan hallere dayanarak işçi veya işveren için tanınmış olan sözleşmeyi fesih yetkisinin, iki taraftan birinin bu çeşit davranışlarda bulunduğunu diğer tarafın öğrendiği günden başlayarak altı iş günü geçtikten ve her halde fiilin gerçekleşmesinden itibaren bir yıl sonra kullanılamayacağı” hakkındaki İş Kanunu m. 26/1 hükmündeki sürelerin 7226 sayılı Kanun’un geçici 1. maddesindeki durmadan etkilenmeyeceği kanaatindeyiz.

Yine sürat ihtiyacının öne çıktığı ticaret hayatında, önemli ölçüde sosyal hareketliliğe yol açmayacak faturaya itiraz (TTK m.21), ticarî satışlarda ayıp ihbarı (TTK m. 23) gibi işlemlere ilişkin süreler de kanaatimizce söz konusu geçici 1 maddedeki durmanın kapsamına girmeyecektir.

Hukuk Muhakemeleri Kanununda süreler kanun tarafından belirlenmiş süreler (örneğin iki haftalık cevap süresi, istinaf süresi) ve hâkimin tayin ettiği süreler (mesela dava şartı noksanlığının giderilmesi için verilen kesin süre, avansın tamamlanması için verilen iki haftalık kesin süre) olarak ikiye ayrılmaktadır. Geçici madde 1/1-a bu hususta ayırım yapmayarak hem kanunî süreleri hem hâkimin tayin ettiği süreleri kapsamına almıştır. Kanunî süreler bakımından yalnızca HMK değil diğer kanunlarda yer alan süreler de durdurulmuştur. Bu bakımdan mesela tüketici uyuşmazlıklarında tüketici hakem heyetine başvuru süreleri de (mesela TKHK m.12 uyarınca ayıplı mal sebebiyle tüketici hakem heyetine aksi kararlaştırılmamışsa, ayıp daha sonra ortaya çıkmış olsa bile malın tüketiciye teslim tarihinden itibaren iki yıl içinde başvurulmalıdır) usule ilişkin sürelerin durması çerçevesinde 15 Haziran’a kadar durdurulmuştur⁹.

Önemli bir ayrıntı olarak belirtelim ki geçici madde 1/1-a hükmü dava açma yasağı getirmemiştir. 15 Haziran tarihine kadar dava açmakta bir engel yoktur. Dava açılabilirliğine göre davanın açılmasıyla ortaya çıkan sonuçlar da doğacaktır. Kanun tebliğ yapılamayacağına ilişkin bir düzenleme de getirmemiştir.

⁹ Hakan Pekcanitez, “2279 sayılı Cumhurbaşkanlığı (Fevkalâde Mühlet) Kararı ile 7226 Sayılı Kanunun Geçici 1. Maddesinin Birlikte Değerlendirilmesi” Lexpera Blog (<https://blog.lexpera.com.tr/2279-sayili-karar-ile-7226-sayili-kanunun-birlikte-degerlendirilmesi/> E.T. 14.04.2020).

4.2. Takip hukukuna ait sürelerin ve icra takiplerinin durması

Geçici madde 1/1-b 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile takip hukukuna ilişkin diğer kanunlarda belirlenen sürelerin ve bu kapsamda hâkim veya icra ve iflas daireleri tarafından tayin edilen sürelerin; nafaka alacaklarına ilişkin icra takipleri hariç olmak üzere tüm icra ve iflas takipleri, taraf ve takip işlemlerinin, yeni icra ve iflas takip taleplerinin alınması, ihtiyatî haciz kararlarının icra ve infazına ilişkin işlemlerin 30 Nisan 2020 (2480 sayılı Karar ile 15 Haziran 2020 tarihine) kadar durmasını öngörmektedir.

Durdurulan süreler sadece İcra ve İflâs Kanunundaki süreler değildir, diğer kanunlarda yer alan takip hukukuna ilişkin süreler (mesela 7155 sayılı Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkında Kanun m.7/1) de duracaktır.

Geçici madde 1/1-a hükmünde dava yasağı getirilmemiş olmasına rağmen aynı sonuç icra takipleri bakımından kabul edilmemiştir. İcra ve iflâs takipleri bakımından takip yasağı söz konusu olacaktır. Derdest icra ve iflâs takipleri de anılan süre boyunca devam etmeyecektir. Hüküm yeni takiplerin başlatılamaması ve devam eden takiplerin durması bakımından ilâmlı takip-ilâmsız takip, icra takibi-iflâs takibi ayrımı da yapmamıştır¹⁰.

Kanun taraf takip işlemleri ile cebri icra organlarının takip işlemleri arasında da bir ayırım yapmamaktadır. Taraf takip işlemi, icra takibinin taraflarının takibe yön veren işlemleridir. İcra takip işlemi ise takibin ilerlemesini sağlayan, icra organları tarafından borçluya karşı yapılan işlemlerdir¹¹. Bu bağlamda icra dairesinin her işlemi icra takip işlemi değildir. Üçüncü kişilere karşı yapılan işlemler, örneğin haciz ihbarnamesi gönderilmesi borçluya karşı yapılmadığı için icra takip işlemi sayılmaz¹². Ancak kanaatimizce üçüncü kişilere karşı yapılan işlemlerin de takiplerin durması sonucuna tabi olduğunda tereddüt etmemek gerekir. Çünkü sırf kavramsal ayrımlara dayanarak bir işlemi icra takip işlemi niteliğinde saymayıp bu fevkalade süreçte o işlemin yapılmasını beklemek Kanunun amacına uygun düşmeyecektir. Kanunun amacı icra takip işlemleri durmuşken icra takip işlemi niteliğinde olmayan işlemlerin devam etmesi değildir. Kanunun amacı sosyal hareketliliğin başka alanlarda getirilen sınırlamalarda (mesela sokağa çıkma yasağı, şehirlerarası seyahat

¹⁰ Pekcanitez, “2279 sayılı Cumhurbaşkanlığı (Fevkalâde Mühlet) Kararı ile 7226 Sayılı Kanunun Geçici 1. Maddesinin Birlikte Değerlendirilmesi” <https://blog.lexpera.com.tr/2279-sayili-karar-ile-7226-sayili-kanunun-birlikte-degerlendirilmesi/>

¹¹ Baki Kuru, *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflâs Hukuku*, Eylül 2016, s. 87; Ramazan Arslan/ Ejder Yılmaz / Sema Taşpınar Ayvaz /Emel Hanağası, *İcra ve İflâs Hukuku*, 5.Baskı, Ankara 2019, s.111-112.

¹² Üçüncü kişiye gönderilen haciz ihbarnamesinin asıl borçluyu için sonuç doğurduğu, bu nedenle icra takip işlemi kabul edildiği görüşü için bkz. Aziz Serkan Arslan, *İcra Takip İşlemleri (Etikeleri ve Hukuka Aykırılığın Sonuçları)*, Ankara 2018, s. 119.

yasağı, yurtdışından gelenlere uygulanan zorunlu karantina hallerinde olduğu gibi) hukukî alanda da faaliyetlerin ve hareketliliğin durdurulmasıdır.

Geçici madde 1/1-b hükmünün uygulanmasında tereddüt edilen hususlardan biri de 13 Mart tarihinden önce İİK m. 355 uyarınca başlatılan maaş kesintilerinin devam edip etmeyeceği olmuştur. Bu konuda bir görüş, m. 355'e göre yapılan maaş ve ücret kesintilerinin icra takip muamelesi değil muhafaza tedbiri niteliğinde olduğu ve bu sebeple takiplerin durmasına ilişkin kuralın kapsamına dâhil olmadığı yönündedir. Bu görüşe katılmıyoruz. Yukarıda üçüncü kişilere karşı yapılan işlemler hakkında ifade ettiğimiz üzere burada da kanunun amacını göz önünde bulundurarak (nafaka alacakları için olanlar dışında) maaş ve ücret kesintilerinin de durdurulması gerektiği yönündeki görüş bize daha doğru görünmektedir¹³.

Maaş ve ücret kesintileri hakkındaki mevcut uygulama ise aksi yönde gelişmiştir. Adalet Bakanlığının 02.04.2020 tarihinde bildirdiği görüşte¹⁴ Kanunda nafaka alacaklarına ilişkin takiplerin, karşı taraf lehine yapılan işlemlerin ve rızaen yapılan ödemelerin istisna kabul edilmesinin maaş kesintileri bakımından göz önüne alınması gerektiği ifade edilmiştir. İlgili yazıda maaş kesintisinin bahsi geçen istisnalar kapsamında yapılıyor olma ihtimalinin altı çizilmiş, kesintiyi yapan kişi veya kurumun kesintinin nafaka alacağı için yapılıp yapılmadığını, rızaen yapılan ödeme veya karşı taraf lehine yapılan işlem kapsamında olup olmadığını bilemeyeceğinden bahisle maaş kesintilerinin devam etmesi uygun görülmüştür. Kesintinin yapılıp icra dairesi hesabına yatırılmasında bir engel olmayacağı bildirilmiş ve bu kesintinin alacaklısına ödenip ödenmeyeceğinin takdiri icra müdürlüklerine bırakılmıştır¹⁵.

7226 sayılı Kanunun geçici maddesinde icra ve iflâs takiplerinin durdurulacağı ve “yeni icra ve iflas takip taleplerinin alınmayacağı” belirtilmiştir. Buna göre devam eden iflâs takipleri duracağı gibi yeni iflâs takibi de başlatılamayacaktır. Ancak bir çekişmesiz yargı işi olan doğrudan doğruya iflâs talebi (İİK m. 177 – 179, HMK m. 382/ (f) 2) mümkün olacak mıdır? sorusu hatıra gelebilir. Bu konuda da dava açma konusundaki serbestiye kıyasen çekişmesiz yargı işlerinin de başlatılabileceği kabul edilebilir. Ancak İİK m. 177 ve m. 178'de üçüncü kişilere tanınan itiraz süreleri işlemecektir.

¹³ Özkes/Atalay da kanunun amacını dikkate alarak maaş ve ücret kesintilerine devam edilmemesi gerektiği sonucuna ulaşmaktadırlar (Muhammet Özkes / Oğuz Atalay, “7226 Sayılı Kanun ile İcra ve İflâs Kanunu m. 330 Hükmünü Uygulayan Cumhurbaşkanlığı Kararı (2279 Sayılı) Çerçevesinde Ortaya Çıkan Bazı Sorular ve Tartışmalara Cevaplar”, *Lexpera Blog* (<https://blog.lexpera.com.tr/7226-sayili-kanun-ile-cumhurbaşkanligi-karari-neticesinde-ortaya-cikan-sorunlar/>) E.T. 17.04.2020).

¹⁴ <http://www.iidb.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/iik-330-madde-geregince-maas-hacizleri-konulu-gorus-yazimiz02042020072207> (E.T.18.04.2020)

¹⁵ <http://www.iidb.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/242020192229%C4%B0cra%20Kesintileri.pdf>

İsviçre hukukundaki hâkim görüşe göre takip yasağı kamu düzenine ilişkin olduğundan takiplerin durması hakkındaki süre içinde yapılan icra takip işlemleri İsviçre İİK m.22 uyarınca kesin olarak hükümsüzdür; İsviçre’de bu işlemlerin iptali için şikâyet yoluna başvurmaya gerek bulunmamaktadır¹⁶. İcra ve İflâs Kanunumuzda takip işlemlerinin kesin olarak hükümsüz sayılması hakkındaki İsviçre İİK m.22 hükmünün karşılığı bulunmadığından Türk hukuku bakımından takip yasağı süresince yapılan işlemlerin süresiz şikâyet yoluyla iptal edilebileceğini kabul etmek doğru olur.

4.3. Süreler ve cebrî icra takiplerinin durması hakkındaki istisnalar

7226 sayılı Kanunun geçici 1/1-b maddesi nafaka alacakları için yapılacak takipleri icra ve iflâs takiplerinin durmasına ilişkin hükmün kapsamı dışında bırakmıştır. Bunun yanında geçici 1/2 hükmünde de medenî usul ve icra iflâs hukukuyla ilgili aşağıdaki işlemler durma kapsamına dâhil edilmeyerek istisna kılınmıştır.

- Geçici madde 1/2-c uyarınca HMK’da düzenlenen ihtiyatî tedbiri tamamlayan işlemlere ilişkin süreler işlemeye devam edecektir. HMK m.397 uyarınca davadan önce ihtiyatî tedbir kararı alınmışsa kararın uygulanmasının talep edilmesinden itibaren iki hafta içerisinde esas hakkında dava açılmalıdır. 7226 s. Kanun kapsamında iki haftalık süre işlemeye devam edeceğinden süresinde dava açılmadığı takdirde tedbir kendiliğinden kalkacaktır.

- Geçici madde 1/2-c’de ihtiyatî haczi istisna tutan bir hüküm bulunmamaktadır. 7226 sayılı Kanun ihtiyatî haciz kararı alınmasına engel bir düzenleme getirmemiştir ancak durma süreleri içinde ihtiyatî haciz kararı alınsa ya da durma süresinden önce alınmış bir ihtiyatî haciz kararı mevcut olsa bile bu kararların icrası 15 Haziran’a kadar talep edilemeyecektir. Öte taraftan icra takibi başlatılmadan veya dava açılmadan önce alınan ihtiyatî haczin geçerliliğini muhafaza edebilmesi için sadece icra edilmesi yetmez, ihtiyatî haczin icrasından sonra İİK m. 264’te belirtilen süre içerisinde takip talebinde bulunmak veya alacak davası açmak mecburiyeti vardır. Kanun 15 Haziran tarihine kadar icra takibi başlatmayı men etmiş ise de yukarıda bahsedildiği üzere dava açmak konusunda benzer bir yasak yoktur. Bu durumda cevaplanması gereken soru şu olacaktır: *İhtiyatî haciz kararını takiplerin durduğu 22 Mart tarihinden önce almış ve icra ettirmiş bir alacaklı için 264. maddede dava açmak veya icra takibi başlatmak için öngörülmüş olan yedi günlük süre de 22 Mart tarihi itibarıyla dolmamış ise ihtiyatî haczi tamamlayan merasimi dava açmak yoluyla gerçekleştirmek zorunda mıdır?* Bu soruya olumsuz cevap verilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Başka bir deyişle 22 Mart tarihinden önce ihtiyatî haciz kararı almış bir alacaklı dava açmak veya icra takibi başlatmak için öngörülmüş olan yedi günlük süre de 22 Mart tarihi itibarıyla dolmamış ise ihtiyatî haczi tamamlayan merasimi gerçekleştirmek için dava açmak zorunda değildir; bunun yerine takip yasağının kalkmasından sonra başlayan kanunî süre içinde icra takibi yaparak da ihtiyatî haczin

¹⁶ SK SchKG-Maier/Vagnato, art. 22, N. 11.

geçerliliğini muhafaza edebilecektir. Çünkü İİK'nın 264.maddesi ihtiyatî haciz talep eden alacaklıya, talebi mahkeme tarafından kabul edildiği takdirde ihtiyatî haczi tamamlayan merasim kapsamında icra takibi veya dava açmak konusunda bir tercih hakkı tanımış olup 7226 sayılı Kanunun geçici 1.maddesi bu tercih hakkını ortadan kaldıracak veya sınırlayacak bir hüküm içermemektedir.

- Kanun icra ve iflâs takiplerinin durmasını düzenlerken nafaka alacaklarına ilişkin icra takiplerini hariç bırakmıştır. Bu kapsamda devam eden nafaka alacağına ilişkin takipler uyarınca ödeme emri gönderilmesi, haciz yapılması, satış işlemlerinin yapılması gibi işlemlerin devam edeceği anlaşılmaktadır. Ancak aralarında nafaka alacağı da bulunan paraların paylaşılması aşamasına gelindiğinde sıra cetveli düzenlenmesi gerekiyorsa sürecin nasıl devam edeceği belirsizdir. Zira takibi nafaka alacağına dayanmayan borçluların sıra cetveline itiraz ve şikâyet hakkına ilişkin süreler durdurulmuştur. Kanaatimizce gerek kanunun açıkça istisna tutması gerekse zaten birinci sırada imtiyazı olmaları sebebiyle, sıra cetveline itiraz sürecinin tamamlanmamış olması nafaka alacakları ödenmesine engel teşkil etmemektedir.

- İcra ve iflas daireleri tarafından mal veya haklara ilişkin olarak ilan edilmiş olan satış gününün durma süresi içinde kalması halinde, bu mal veya haklar için durma süresinden sonra yeni bir talep aranmaksızın icra ve iflas dairelerince satış günü verilir. Bu durumda satış ilanı sadece elektronik ortamda yapılır ve ilan için ücret alınmaz.

- Borçlunun rızaen yaptığı ödemeler kabul edilecektir.

- Karşı taraf lehine yapılan işlemler de istisna kapsamındadır. Borçlunun itirazından vazgeçmesi, haczedilmezlik iddiasını geri alması, alacaklının haczin kaldırılmasını talep etmesi karşı taraf lehine işlemler olup bu talepleri icra dairesi yerine getirmelidir¹⁷.

- Konkordato mühletinin alacaklı ve borçlu bakımından sonuçları durma süresince devam edecektir. Bu durumda mühletin sonuçlarından olan takip yasağı sürecektir. Hatta takip yasağının sınırlarının genişlediğini ifade etmek yanlış olmaz. Çünkü mühlet içerisinde rehinle temin edilmiş alacaklar bakımından takip yasağı yoktur (İİK m. 295). Ancak Geçici madde 1/1-b bütün takiplerin durdurulmasını düzenlediği için mühlet içinde rehlin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapılması da mümkün olmamalıdır. İcra ve iflas hukukuna ait sürelerin durduğu 22 Mart 2020 tarihi ile 15 Haziran 2020 tarihi arasında konkordato mühletinde yapılması gereken (ilanlar, alacaklılar toplantısı gibi) işlemler yapılamayacağından mühlet de durmuş olacak;

¹⁷ Özeker/Atalay, 7226 Sayılı Kanun ile İcra ve İflâs Kanunu m. 330 Hükümünü Uygulayan Cumhurbaşkanlığı Kararı (2279 Sayılı) Çerçevesinde Ortaya Çıkan Bazı Sorular ve Tartışmalara Cevaplar <https://blog.lexpera.com.tr/7226-sayili-kanun-ile-cumhurbaşkanligi-karari-neticesinde-ortaya-cikan-sorunlar/> E.T. 17.04.2020)

mühlet 16 Haziran 2020 tarihinden itibaren işlemeye devam edecektir. Bu sonuç bakımından, konkordato mühletinin evvelce Mahkeme tarafından tayin edilmiş olan son günün 15 Haziran 2020 tarihinden önceki veya sonraki bir güne tesadüf etmesinin bir önemi bulunmamaktadır. Ancak 22 Mart 2020 tarihi itibarıyla sona ermesine on beş günden az kalan mühletler 16 Haziran 2020 tarihinden itibaren 15 gün sonra (30 Haziran 2020 günü) sona erecektir.

5. Duran Sürelerin Devam Etmesi

Geçici madde 1/1 kapsamında süreler 30 Nisan 2020 tarihine kadar (30 Nisan dâhil olmak üzere) durdurulmuş, bu süre Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 15 Haziran 2020 (bu tarih dâhil) uzatılmıştır. Sürenin bitimi aynı olmakla beraber başlangıcında ikili bir ayrıma gidilmiştir. Maddenin a bendi bakımından başlangıç 13 Mart 2020; b bendi bakımından 22 Mart 2020'dir.

Geçici madde 1/1-a uyarınca duracak olan süreler bir işlemin yapılması için öngörülmüş ve on beş günden kısa ise Kanun bu işlemlerin yapılması için 15 Haziran 2020 tarihinden itibaren on beş gün ek süre tanımaktadır.

TBK, HMK ve İİK'da gün olarak belirtilen süreler hesaplanırken ilk gün hesaba katılmaz (İİK m.19, HMK m.92/1, TBK m.92/1). Bu sebeple 13 Mart veya 22 Mart tarihlerinden bir gün önce yani 12 Mart veya 21 Mart tarihlerinde yapılan işlemlerle ilgili süreler 13 Mart ve 22 Mart tarihlerinde başlayacak; ancak ilk günü durma süresine tesadüf eden bu müddetler başladığı gün itibarıyla durmuş olacaktır. Bu faraziyede kelimenin sözlük anlamıyla “duran” bir süreden bahsetmeye imkân yoktur; olsa olsa “işlemeye başlamayan” bir süreden bahsedilebilir. 13 Mart veya 22 Mart tarihinden önce tebliğe çıkartılan evrakın 13 Mart veya 22 Mart tarihinden sonra fakat 15 Haziran tarihinden evvel tebliğ edilmiş olması dolayısıyla, başlangıcı durma müddeti içine tesadüf eden süreler için de durum aynıdır. 15 Hazirandan sonra başlayacak on beş günlük süreden bu durumdaki kişilerin de yararlanması gerektiği kanaatindeyiz. Aksi takdirde ortaya çıkan sonuç şu olacaktır: Süresi 12 Mart'ta başlayan (ve bu sebeple “duran”) mesela bir haftalık süreye tabi bir işlem 30 Haziran'a kadar yapılabilecekken aynı işlemin süresinin ilk günü 13 Mart'a tesadüf etmiş (ve bu sebeple “işlemeye başlayamamış”) ise bu işlemin 22 Haziran'a kadar yapılması gerekecektir. Hâlbuki Kanun hafta-gün ayırımını dahi ortadan kaldırarak sürelerin hesaplanmasında yaşanacak karışıklıkları önlemek ve adliyenin çok yoğun olacağı günlerde işlem yapacak ilgilileri ve personeli rahatlatmak için sabit bir ek süre getirmiştir. Bu içeriğiyle çok isabetli bulduğumuz hükmün amacının göz ardı edilerek on beş günlük ek süreden istifade etmek bakımından “13 Mart öncesi başlayan süreler – 13 Mart sonrası başlayan süreler” ayırımının yapılmasının doğru olmayacağı ve uygulamada karışıklıklara sebep olacağı düşüncesindeyiz¹⁸.

¹⁸ Ek sürenin yalnızca 13 Mart 2020 öncesinde işlemeye başlayan on beş günden az süreler için geçerli olacağı görüşü için bkz. Sema Taşpınar Ayyavaz, “7226 Sayılı Kanunun Geçici 1. Maddesi Kapsamında

Verilen on beş günlük ek süre başlangıçtaki süreye eklenmeyecektir. Cevap dilekçesi verme süresi bir hafta kaldığı için ek süre verildiğinde bir haftaya ek on beş gün süre tanınmayacaktır, yalnızca on beş gün cevap süresi olacaktır.

Aynı hesap geçici madde 1/1-b bendi için de geçerlidir ancak başlangıç tarihi 13 Mart değil 22 Mart 2020 olarak hesaplanacaktır.

Geçici madde 1/1 hükmü durma süresinin uzatılabileceğini düzenlemiştir. Hükme göre salgının devam etmesi halinde Cumhurbaşkanı durma süresini altı ayı geçmemek üzere bir kez uzatabilir ve bu döneme ilişkin kapsamı daraltabilir. Bu maddede verilen yetki doğrultusunda çıkarılan 2480 sayılı Cumhurbaşkanı Kararının 1. maddesi ile süre 15 Haziran 2020 tarihine uzatılmıştır. Kararda bu sürenin salgın hastalık tehlikesinin daha önce ortadan kalkması halinde yeniden değerlendirilmek üzere uzatıldığı ifade edilmiştir. Bu hükümden salgın hastalık riskinin daha erken bir tarihte hafiflemesi veya ortadan kalkması halinde 7226 sayılı Kanunun geçici 1. maddesi ile alınan tedbirlerin 15 Haziran 2020 tarihinden önce kaldırılabileceği anlaşılmaktadır.

6. Durma Süresince Alınması Gereken Diğer Tedbirler ile Bunlara İlişkin Usul ve Esasları Belirlemeye Yetkili Merciler

7226 sayılı Kanunun geçici 1/4.maddesi durma süresince duruşmaların ve müzakerelerin ertelenmesi de dâhil olmak üzere alınması gereken diğer tüm tedbirler ile buna ilişkin usul ve esasları belirlemede Yargıtay ve Danıştay bakımından ilgili Başkanlar Kurulunu, ilk derece adli ve adli yargı mercileri ile bölge adliye ve bölge idare mahkemeleri bakımından Hâkimler ve Savcılar Kurulunu, adalet hizmetleri bakımından ise Adalet Bakanlığını yetkili kılmıştır.

Yargıtay Başkanlar Kurulu 7226 sayılı Kanun geçici madde 1/4-a uyarınca aldığı 26 Mart 2020 tarihli 3 sayılı Kararında hukuk ve ceza genel kurulları ile dairelerdeki tüm mürafaa ve duruşmaları 30 Nisan 2020 tarihine kadar ertelenmesine karar vermiştir. Yargıtay'ın bütün Kurul ve dairelerdeki müzakerelerin ise ilk aşamada 17 Nisan'a kadar ertelenmiş; müzakerelere ilişkin bu kararın gelişen şartlara göre yeniden değerlendirileceği belirtilmiştir¹⁹. Durma süresinin 15 Haziran tarihine uzatılmasına ilişkin 2480 sayılı Cumhurbaşkanı kararına uygun olarak Yargıtay Başkanlar Kurulu 30 Nisan 2020 tarihli ve 5 sayılı kararında tüm mürafaa ve duruşmaların 15 Haziran 2020 tarihine, bütün Yargıtay kurul ve dairelerindeki müzakerelerin ise 31 Mayıs 2020 tarihine ertelenmesine, bu tarihten sonrası için gelişen şartlara göre yeniden değerlendirme yapılmasına karar vermiştir.

Yargıda Sürelerin Durması", TBB TV (Video Yayını), <https://www.youtube.com/watch?v=L0NP1Lte0SU> (E.T. 18.04.2020).

¹⁹ 26.3.2020 tarihli, 3 sayılı Yargıtay Başkanlar Kurulu Kararı, <https://www.barobirlik.org.tr/Haberler/duyuru-202033-81226> (E.T. 29.4.2020).

Aynı Başkanlar Kurulu kararında 2020/4 sayılı Cumhurbaşkanlığı genelgesi²⁰ uyarınca Yargıtay tetkik hâkimlerinin esnek çalışmadan faydalanmasına ve UYAP üzerinden evden çalışmalarına olanak sağlanmış, kurul ve dairelerin çalışmasının sağlanması ve kalem işlerinin yürütülmesi için yeterli personelin gerekli tedbirler alınarak görevlendirilmesi hususunda kurul ve daire başkanlarına yetki verilmiştir²¹.

Nihayet Hâkimler ve Savcılar Kurulu da 2020/51 sayılı ve 30.3.2020 tarihli Koronavirüs Salgın Tehdidi Nedeniyle Duruşmaların Erteleenmesi ve Yargı Alanında Alınan Diğer Tedbirlere İlişkin HSK Genel Kurulu Kararında ilk derece adli ve idari yargı mercileri ile bölge adliye ve bölge idare mahkemelerine ait duruşma, müzakere ve keşiflerin 30 Nisan 2020 tarihine kadar ertelenmesine karar verilmiştir. Kararda “*erteleme süresince salgının önlenmesine yönelik tedbirlere riayet edilmek suretiyle ihtiyatî tedbir ve bu işleme yönelik itirazların değerlendirilmesi gerektiği*” ifade edilmiştir²². 30 Nisan 2020 tarihinde alınan HSK kararı ile de 2020/51 sayılı kararla alınan tedbirlerin 15 Haziran 2020 tarihine kadar (bu tarih dâhil) uygulamasının aynen devam edeceğine karar verilmiştir²³.

7. Adliyelerde Yeni Normal Düzen

Salgının yavaş yavaş kontrol altına alınması ile yaşamımızın her alanında olduğu gibi adliyelerde de “yeni normal” adı altında kontrollü bir şekilde normalleşme süreci başlamıştır. Normalleşme sürecinin başlaması ile 7226 sayılı Kanunun geçici 1.maddesinin durma süresince duruşmaların ve müzakerelerin ertelenmesi de dâhil olmak üzere alınması gereken diğer tüm tedbirler ile buna ilişkin usul ve esasları belirlemesi için yetkilendirdiği Yargıtay ve Danıştay Başkanlar Kurulu ile Hâkimler ve Savcılar Kurulu ve adalet hizmetleri bakımından ise Adalet Bakanlığı tarafından yeni normale dönüş tedbirlerine ilişkin kararlar alınmıştır.

Adalet Bakanlığının Mayıs 2020 tarihli yeni normal düzende adliyelerde uyulması gereken kurallarla ilgili yayımladığı Yeni Çalışma Esasları Kılavuzunda genel olarak adliye binasında, mahkemelerde, Cumhuriyet başsavcılıklarında ve icra dairelerinde dikkat edilmesi gereken hijyen kuralları ve sosyal mesafenin korunması için alınacak gereken tedbirler açıklanmıştır. Bu kapsamda mesela adalet hizmetlerinden faydalanan vatandaşların hizmet binalarındaki sirkülasyonlarının azaltılması ve fiziki temasın en aza indirilebilmesi amacıyla ön büro faaliyetlerinin

²⁰ Resmî Gazete, 20.3.2020 tarihli, 31076 sayılı (mükerrer).

²¹ Benzer şekilde bkz. 31.3.2020 tarihli, 2020/5 sayılı Danıştay Başkanlar Kurulu Kararı, <https://www.barobirlik.org.tr/Haberler/duyuru-202036-81232> (E.T. 29.4.2020)

²² Hâkimler ve Savcılar Kurulu Genel Kurulunun 30/03/2020 tarihli ve 2020/51 sayılı kararı <http://www.basin.adalet.gov.tr/Etkinlik/koronavirus-salgin-tehdidi-nedeniyle-durusmalarin-ertelenmesi-ve-yargi-alaninda-alinan-diger-tedbirlere-iliskin-hsk-genel-kurulu-karari#> (E.T. 29.4.2020)

²³ Hakim Savcılar Kurulu 30 Nisan 2020 tarihli 87742275-010.07-0076-2020 sayılı kararı (<https://www.hsk.gov.tr/DuyuruArsivi.aspx> E.T. 30.04.2020)

artırılması gerektiği, icra dosyalarına yapılacak ödemelerin icra müdürlüğü içerisinde bulunan POS cihazlarından yapılmasının teması ve salgının bulaş riskini artırabileceği dikkate alınarak dosyaya yapılacak ödemelerin havale ya da EFT yapılmak suretiyle gerçekleştirilmesinin tavsiye edilmesi, adliyelerdeki koridorlarda ve ortak alanlarda bulunan koltuklar, oturma grubu, sandalyeler sosyal mesafenin korunması amacıyla seyreltilmesi gerektiği belirtilmiştir²⁴.

Hâkimler ve Savcılar Kurulunun 29/05/2020 tarihli ve “Yeni Normale Dönüş Eylem Planının Belirlenmesi” konulu kararında Bölge Adliye Mahkemeleri ve Başsavcılıkları ile Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin (duruşma ve keşif yapılmasını gerektiren dosyalar hariç) tüm yargısal faaliyetlerinin 01/06/2020’den itibaren başlatılmasına karar verilmiştir. Ancak adli ve idari yargı ilk derece mahkemelerine ait duruşma ve keşiflerin ertelenmesine dair tedbir 16/06/2020 tarihine kadar devam edecek olup tutuklu (yasal zorunluluk nedeniyle sadece tutukluluğun değerlendirilmesi yönünden) ve acil işler, dava zaman aşımı yakın olan soruşturma ve kovuşturma dosyaları, yürütmenin durdurulması istemleri ile ivedi sayılacak diğer iş ve işlemler duruşma ve keşiflerin ertelenmesinin devamı kararından müstesna tutulmuştur.

Duruşma ve keşif dışındaki dosyaların incelenmesi, notlanması, gerekçeli kararın yazılması, tarafların duruşmada hazır bulunmasına ihtiyaç duyulmayan dava ve işlerin neticelendirilmesi, iddianamenin kabulü, tensip işlemlerinin icrası gibi faaliyetlerin sürdürülmesi hususunda gerekli hassasiyetin gösterilmesi kararı alınmıştır²⁵. Kararda yer alan tarafların duruşmada hazır bulunmasına ihtiyaç duyulmayan dava ve işlerin neticelendirilmesi ifadesinin “kanunen ihtiyaç duyulmayan dava ve işler” olarak anlaşılması gerektiğinin altı çizilmelidir, zira medenî usul hukukumuzda esas olan duruşma yapılarak davaların neticelendirilmesidir. Bu doğrultuda HMK 353.maddede düzenlenen duruşma yapılmadan verilecek kararların kapsamı dışında kalan hususlarda duruşması yapılması gerektiğinden duruşmaların yapılabileceği tarihe kadar beklenmesi gerekecektir.

8. Sonuç

2279 sayılı İcra ve İflâs Takiplerinin Durdurulması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararı ve 7226 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun bütün ülkede etkili olan bir salgın hastalığın olumsuz sonuçlarının en aza indirilmesi amacıyla hazırlanan düzenlemelerdir. Gerek Cumhurbaşkanlığı Kararında ve 7226 sayılı Kanunda alınan takip hukuku önlemleri gerekse yalnızca Kanunda düzenlenen hakların kullanılmasına ilişkin alınan önlemlere dair hükümlerde yorum güclüğü ile karşılaşılan hallerle karşılaşılabılır. Bu hallerde kanun hükümleri yorumlanırken kanunun amacını göz önünde bulundurmak gerekir. Yukarıda ifade

²⁴ Adalet Hizmetlerinde Koronavirüs Tedbirleri Kapsamında Yeni Çalışma Esasları Kılavuzu, (Çevrimiçi: <https://www.adalet.gov.tr/adalet/brosur.pdf>).

²⁵ Hakim ve Savcılar Kurulu, 87742275-010.07-0076-2020 Sayılı ve 29/05/2020 tarihli kararı.

edildiği üzere kanun davalara ve icra takiplerine ilişkin tedbirlerle salgın hastalığın yayılmasını önlemeyi amaçlarken bu tedbirlerin hak kaybına yol açmamasını gözetecek hükümler de içermektedir.

Bu çerçevede takip işlemlerinin durdurulması hususunda (7226 sayılı Kanunun geçici madde 1/1-b’de anılan nafaka alacakları ve geçici madde 1/2 hükmünde yazılı istisnalar dışında) taraf takip işlemi-icra takip işlemi ayrımı yapılmamalı ayrıca “muhafaza tedbiri” veya başka şekilde nitelenen fakat icra takibi kapsamında yapılan diğer işlemlerin de durduğu kabul edilmelidir. Özellikle İİK m. 355 uyarınca yapılan maaş ve ücret kesintileri (nafaka alacakları için olanlar dışında) devam ettirilmemelidir.

Kanunda takip yasağı bakımından icra takibi - iflâs takibi ayrımı yapılmamıştır. Doğrudan doğruya iflâs taleplerinin ise bu talepler takip açılmaksızın iflâs davasıyla başlatıldığı için takip yasağı kapsamında değerlendirilemeyeceği kanaatindeyiz. Takip yasağının aksine dava açma yasağı öngörülmemesine kıyasen çekişmesiz yargı işleri başlatılabilir ve doğrudan doğruya iflâs talebinde bulunulabilir. Ancak Kanun açıkça itiraz sürelerini durdurmuş olduğundan İİK m. 177 ve m. 178’de üçüncü kişilere tanınan itiraz süreleri işlemecektir.

7226 sayılı Kanunda davaların ve takiplerin durması kuralına bazı istisnalar getirilmiştir. Bu istisnaların söz konusu olduğu hallerde ilgili işlemin durma süresince yapılmasında engel yoktur, hatta yapılmaması halinde hak kaybı yaşanabilir. Mesela kanunda ihtiyatî tedbiri tamamlayan işlemlerin devam edeceği düzenlenmiştir. Bu süreçte ihtiyatî tedbiri tamamlayan işlemler yapılmadığı takdirde tedbir kendiliğinden kalkacağından durma süresinden etkilenmeyen işlemler doğru tespit edilmelidir. Rızaen yapılan ödemeler ile karşı taraf lehine yapılan işlemler de durma süresinden etkilenmeyecektir.

Kanunun geçici madde 1/2 hükmünde getirdiği istisnalar arasında ihtiyatî hacze ilişkin bir düzenleme yoktur. Ancak geçici madde 1/1-b ihtiyatî haciz kararlarının icra ve infazına ilişkin işlemlerin duracağına hükmetmiştir. Bu hüküm çerçevesinde ihtiyatî haciz kararının takiplerin durduğu 22 Mart 2020 tarihinden önce alınmış ve icra edilmiş olması halinde ihtiyatî haciz tamamlayan merasimin İİK m. 264 uyarınca yedi günlük sürede dava açmak suretiyle gerçekleştirilmemesinin ihtiyatî haczin düşmesine yol açıp açmayacağı sorusu akla gelmektedir, zira 7226 sayılı Kanun takip yasağı öngörmüş fakat dava açma yasağı getirmemiştir. Ancak dava açma yasağı olmamasını ihtiyatî haczi tamamlayan merasimin dava açma yoluyla yapılması gerekeceği şeklinde yorumlamamak gerektiği düşüncesindeyiz. Çünkü İİK’nın 264.maddesi ihtiyatî haciz talep eden alacaklıya ihtiyatî haczi tamamlayan merasim kapsamında icra takibi veya dava açmak konusunda bir tercih hakkı tanımış olup 7226 sayılı Kanunun geçici 1. maddesi bu tercih hakkını ortadan kaldıracak veya sınırlayacak bir hüküm içermemektedir.

Konkordato mühletinin alacaklı ve borçlu bakımından sonuçları durma süresince devam edecektir.

Geçici madde 1/1-a uyarınca duracak olan süreler bir işlemin yapılması için öngörlmş ve on beş günden kısa ise Kanun bu işlemlerin yapılması için 15 Haziran 2020 tarihinden itibaren on beş gün ek süre tanımaktadır. Sürelerin durması için belirlenen 13 Mart ve icra takiplerinin durması için belirlenen 22 Mart tarihleri bu sürelerin hangi tarih itibariyle duracağını belirten srelerdir. Kanun kapsamında duracak bir işlemi yapmak için kalan sürenin on beş günden az olması ek süre verilmesi için yeterli görülmelidir. Bu hükmün amacının göz ardı edilerek on beş günlük ek süreden istifade etmek bakımından “13 Mart öncesi başlayan süreler – 13 Mart sonrası başlayan süreler” ayrımının yapılmasının doğru olmayacağı ve uygulamada karışıklıklara sebep olacağı düşüncesindeyiz.

Kaynaklar

Arslan, A.S., (2018), İcra Takip İşlemleri (Etkileri Ve Hukuka Aykırılığın Sonuçları), Ankara, Yetkin Yayınları.

Arslan, R. /Yılmaz, E./ Taşpınar Ayvaz, S./Hanağası, E., (2019), İcra Ve İflâs Hukuku, 5.Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları.

İba, Ş./Söyler, Y., (2019), “Yeni Hükümet Sisteminde Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi İle Cumhurbaşkanı Kararının Nitelik Farkı Ve Hukukî Sonuçları” Anayasa Yargısı, Cilt: 36, Sayı: 1, 195–223.

Kren Kostkiewicz, J., / Vock, D., (2017), (Herausgeber), Kommentar zum Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs SchKG. Schulthess Verlag (“SK SchKG- yazar adı, madde ve kenar numarası” şeklinde kısaltılmıştır.)

Kuru, B., (2016), İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra Ve İflâs Hukuku, İstanbul, Legal Yayınevi.

Özekes, M. /Atalay, O., “7226 Sayılı Kanun İle İcra Ve İflâs Kanunu M. 330 Hükümünü Uygulayan Cumhurbaşkanlığı Kararı (2279 Sayılı) Çerçevesinde Ortaya Çıkan Bazı Sorular Ve Tartışmalara Cevaplar”, Lexpera Blog (<https://Blog.Lexpera.Com.Tr/7226-Sayili-Kanun-İle-Cumhurbaskanligi-Karari-Neticesinde-Ortaya-Cikan-Sorunlar/>)

Pekcanıtez, H., “2279 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı (Fevkalâde Mühlet) Kararı İle 7226 Sayılı Kanunun Geçici 1. Maddesinin Birlikte Değerlendirilmesi” Lexpera Blog (<https://Blog.Lexpera.Com.Tr/2279-Sayili-Karar-İle-7226-Sayili-Kanunun-Birlikte-Değerlendirilmesi/>)

Taşpınar Ayvaz, S., “7226 Sayılı Kanunun Geçici 1. Maddesi Kapsamında Yargıda Sürelerin Durması”, TBB TV (Video Yayını), <https://www.Youtube.Com/Watch?V=L0np1Ite0su>